

Nr 120.

Av herr **Lindhagen**, om anslag till fortsatt inventering av odlingsmark m. m.

Det är en gammal folkmening, stödd på erfarenheterna, att i vårt vidsträckta, glest befolkade land med sina ändlösa skogar och myrmarker ännu finnas högst betydliga odlingstillfällen i landets hela utsträckning. Ibland kunna de vara större eller bättre, ibland färre eller sämre. Varhelst en sådan brukbar tillgång på jord förefinnes, föreligga möjligheter till en landvinning, med vilken bör räknas. Detta är folkuppfattningen fråga om tillgången på odlingsbar jord inom landet.

I emigrationsutredningen uttrycker professor Sundbärg saken sålunda: »Huru oviss man än må vara om den areal, som ännu icke kan läggas under plog, lära dock alla vara ense om, att dess utsträckning kan räknas i miljoner hektar — och således möjligheten av jordbruksbefolkningens tillväxt också i miljoner människor».

Det kan synas vara tillräckligt med dylikt konstaterande, då ju känd sak är så god som vittnad. Emellertid är det nödvändigt i alla fall för det ändamål, som här föreligger, att få till stånd också en inventering av odlingstillgångarna för att övertyga de klentrogna, kunna överblicka de verkliga möjligheterna och få nyttiga vägledningar var ett så stort och långvarigt framtidsarbete lämpligen kan begynnas. Denna inventering kan icke ske på en gång över hela landet och behöver icke uppehålla ett organiserande av nybyggesväsendet. Den kan och bör ske så småningom på olika orter, å större områden eller i mindre omfattning, i den mån förhållandena påkalla det.

Hitintills har som sagt sedan gammalt uppmärksamheten i förevarande avseende riktat sig mest emot *Norrland* och företrädesvis dess nordligaste delar. Några officiella inventeringar i större omfattning har icke ägt rum. Befolkningen själv har inventerat kronojorden och utvalt sina boplatser. På det sättet har till stor del statens kolonisation gått fram.

Det påträngande behovet av bosättningar framtvingade emellertid även tankar på en större planmässighet. Åren 1900 och 1901 yrkades

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 3 saml. 38 häft. (Nr 120—123.) 1

i andra kammaren (G. Kronlund), att för främjande av övre Norrlands kolonisation på ett planmässigt sätt undersökning måtte verkställas om förekomsten av odlingsmöjligheter å kronan tillhörig, ej till enskilt bruk disponerad mark. Sistnämnda år avlät riksdagen en framställning i motionens syfte. Med anledning av norrlandskommitténs tillsättande samma år blev frågan vilande.

År 1914 återkom den i riksdagen. I två motioner (K. Staaff m. fl. i andra och H. Kvarnzelius m. fl. i första kammaren) hemställdes i kolonisationssyfte om en allmän undersökning av den å kronoparker och överloppsmarker i de norrländska länen nedan odlingsgränsen belägna för staten disponibla jord. En tredje motion (A. Lindman m. fl. i andra kammaren) begärde en undersökning, inom vilka kommuner i Norrland funnes kronan tillhöriga större sammanhängande odlingsbara marker. Fortfarande sneglade man icke ens åt den enskilda jorden. Äganderättens helgd ansågs förmodligen utesluta varje tanke på statskolonisation inom dess områden. Jordbruksutskottet framhöll år 1914 visserligen, hurusom »en planmässig och omfattande kolonisation och odling av Norrland» vore utan tvivel av utomordentlig betydelse för hela vårt lands utveckling och för vårt jordbruks framtid. Från denna utgångspunkt kom utskottet dock fram till en hemställan allenast om en »allmän undersökning rörande statens för kolonisationsändamål tillgängliga och därtill tjänliga marktillgångar inom de sex nordligaste länen». Denna hemställan bifölls av riksdagen.

Därförinnan hade emellertid norrlandskommittén redan 1902 börjat företaga den första inventeringen av *all* odlingsmark inom de sex nordligaste länen, oavsett vem som vore ägare till densamma. Detta skedde i form av en fråga, framställd jämte andra till utvalda ombud i samtliga socknar. Den av kommittén i sin motivering gjorda sammanfattning av svaren finnes återgiven i jordkommissionens del V. Av dessa svar framgår, att rikliga odlingstillfällen med jämförelsevis få undantag förekomma över hela den stora landsdelen. Med stöd av dessa förhållanden framlade kommittén år 1904 dels en plan för fortsatt kolonisation å kronojord och dels ett lagförslag om kolonisation av odlingsmarker å bolags och skogsspekulanter fastigheter. Därmed var frågan om statskolonisation även å enskild jord väckt.

Kommitterade för utredning om kolonisation å bolagsjord i Norrland (1918) verkställde ingen utredning om förekomsten av odlingsmark på bolagens domäner i Norrland utan utgick från tillvaron av sådan odlingsmark såsom given. Den uttalar endast i sitt första kapitel om kolonisationens allmänna betydelse: »Under det att staten på krono-

parkerna i Norrland sannolikt förfogar över de största arealerna norrländsk odlingsjord, torde man kunna påstå, att den till både natur och läge värdefullaste odlingsjorden i stor utsträckning befinner sig i enskild ägo, bönders och bolags.»

År 1918 väcktes i riksdagen en motion (Paul Hellström) om åtgärder för befrämjande kraftigare än hitintills av kolonisationen å bondejord i Norrland. Motionären framhöll, att Norrland ägde oerhörda arealer god jordbruksjord, i synnerhet på de jordområden, som tillhöra enskilda. Den största och värdefullaste delen av denna senare odlingsmark befann sig i böndernas ägo. Odlingsmarkerna på kronojord, på vilkas kolonisation åtgärderna hitintills i främsta rummet varit riktade, voro i allmänhet av sämre beskaffenhet och med ett ogynnsammare läge än de å bondejord belägna odlingsområdena. Det framgår av motionen, att motionären åsyftat främja en kolonisation genom böndernas egna söner och döttrar. »Dessa äga», sade han, »de bästa personliga förutsättningarna för jordbrukskolonisation, och de av dem upptagna nya brukningsdelarna kunde lättast uppodlas och bebyggas, då detta arbete företages, medan de ännu vore kvar i föräldrahemmet och från detta kunde få hjälp och bistånd.» Riksdagen beslöt en framställning i överensstämmelse med motionärens hemställan.

»Landstingens norrlandskommitté», tillsatt på initiativ av Väster-norrlands läns landsting (motion av E. Molin i Dombäcksmark) och bestående av representanter från nämnda landsting samt Gävleborgs, Västerbottens och Norrbottens landsting — Jämtlands landsting avböjde deltagande — har i sina utredningar om Norrlands ekonomiska förhållanden också riktat uppmärksamheten på odlingsmarken. Någon inventering har kommittén icke verkställt. Med utgångspunkt från resultatet av markinventeringen å de norrländska statsskogarna tilltror sig kommittén kunna antaga, att odlingsmarken i Norrland sannolikt kan skattas till 500,000 å 750,000 hektar. Kolonisationskommittén anmärker, att det rör sig emellertid i dessa fall, vad den enskilda jorden angår, om mer eller mindre välgrundade antaganden.

Med anledning av riksdagsskrivelsen 1914 tillkom en planmässig inventering av odlingsjord å kronomarker i Norrland och Dalarna efter plan, upprättad av tillkallade sakkunniga. Inventeringen leddes av byråchefen i lantbruksstyrelsen doktor Emil Haglund. Den påbörjades 1916 och redogörelse däröver har avgivits år 1922.

Med anledning av 1918 års skrivelse om kolonisation å bondejord i Norrland och Dalarna har under ledning av dr Haglund efter plan, utarbetad av kolonisationskommittén, vidare verkställts en inventering

år 1921 av tre norrlandssocknar: Råneå socken i Norrbottens län, Burträsk socken i Västerbottens län och Hammerdals socken i Jämtlands län. Resultatet har publicerats i förenämnda redogörelse.

Slutligen har på initiativ av kolonisationskommittén under samma ledare år 1922 verkställts inventering av odlingsmark å fastigheter i enskild ägo, belägna inom ett avstånd av omkring 2 mil å vardera sidan om Inlandsbanan i dess utsträckning från södra gränsen av Ströms socken i Jämtlands län till Ume älvs vattensystem i Västerbottens län.

Värmlandsundersökningen framställde liksom norrlandskommittén frågor till orterna rörande förekomsten av odlingslägenheter i Värmland. Enligt en uppgjord tabell skulle enligt svaren sådana förekomma i betydlig omfattning i fyra socknar (Ö. Ullerud, Svanskog, Ekshärad, N. Råda), i avsevärd omfattning i 24 socknar samt i obetydlig omfattning eller icke alls i 58 socknar.

Någon annan inventering av odlingsjorden i *mellersta och södra Sverige* fränsett Dalarna och Värmland har icke förekommit än den, som framgår ur svaren på jordkommissionens frågor till kommunerna. En uppräknig och sammanfattning av dessa svar återfinnes i jordkommissionens betänkande del V. Enligt denna skulle odlingslägenheter förekomma inom 943 eller inom 48.6 procent av de 1,931 kommuner, från vilka uppgifter till förevarande utredning ingått. Det förefaller, som den mesta odlingsmarken skulle förefinnas inom Örebro, Jönköpings, Kronobergs och Älvsborgs län. Någon visshet därom föreligger dock icke.

Från 314 kommuner föreligga uppgifter om odlingsmarkens areal, uppgående till 51,919 hektar.

Man kan med bestämdhet antaga, att en ganska avsevärd tillgång på odlingslägenheter finnes i södra och mellersta Sverige. Det torde också kunna anses, att de uppgivna lägenheterna till övervägande antalet lämpa sig för anläggning av nya jordbruk. I flertalet fall synes odlingsmarken, särskilt då fråga är om större arealer, utgöras av mossar eller vattensjuka marker, för vilkas tillgodogörande förutsättas dikningar, invallningar, strörensningar, sjösänkningar, minskandet eller borttagandet av uppdämningar i åar o. d. Det framhålles, att vattenregleringarna dock i många fall stå i strid med industriintressen. Det må bemärkas, att mossarna i södra och mellersta Sverige anses i allmänhet till större del än i norra delarna av riket vara icke odlingsbara. Likaså må erinras, att en vetenskaplig undersökning kan ofta komma till annat resultat än ortsinopinionen.

Även lantmätarnas uträkningar med ledning av skifteskartor kunna vara otillförlitliga. Enligt en av vederbörande lantmätare gjord utredning rörande tillgång på odlingsjord inom vissa socknar längs planerade tvärbanor i Norrland hade denna grundat sig på en uppskattning, som gjorts av vissa distriktslantmätare med ledning av tillgängliga handlingar och i samråd med ortsbefolkningen. Dessa detaljerade uppgifter hade sedermera granskats av vederbörande hushållningssällskaps förvaltningsutskott, varvid länets lantbruksingenjörer deltagit i arbetet. För tvenne socknar hade sålunda odlingsmarken å krono-, bolags- och bondejord uppskattats till respektive 1,920 och 4,845 hektar. Vid den av doktor Haglund nyligen gjorda inventeringen i samma socknar hava erhållits för samma socknar respektive 207 och 188 hektar. I tvenne andra socknar hade vid förenämnda utredning odlingsmarken uppskattats till respektive 565 och 20 hektar. Vid doktor Haglunds inventering erhöles för samma socknar respektive 2,420 och 1,725 hektar.

Av svaren att döma synes skäl icke föreligga till antagande, att odlingslägenheterna skulle i särskild grad vara att söka hos någon viss grupp av jordägare.

Att förlora sig i vetenskapliga gissningar om ungefärliga totalarealen odlingsmark i förevarande delar av landet eller i de nordliga delarna kan vara intressant, men är nog farligt. På denna plats åtminstone må det vara osagt.

Frågan om *bildande av nya jordbruk* är väl fortfarande aktuell. Så vitt jag förstått avlyssna behoven och tidens röster, är den det nu mer än någonsin. Bönders samt torpares och andra mindre arrendatorers övertaliga söner och döttrar, backstugusittare, lant- och skogsarbetare kunna med fog uppställa anspråk på rätt till en flik av fäderneslandet, likaså arbetslösa industriarbetare, som komma från jordbruket och fortfarande lämpa sig därför, och även andra med särskilda fallenheter att i brist på annan utväg kunna odla den svenska jorden. Det är givet, att därvid bör hela landets möjligheter stå till buds. Detta icke blott därför, att all tillgänglig och lämplig jord behöver mobiliseras för tillgodoseende av det stora behovet. Utan även därför, att de jordlösa i regel äro bäst betjänta med att erhålla jord någorlunda i sin hemtrakt.

Värmlandsundersökningen framställde sålunda till kommunerna i Värmland följande fråga: »Kan ortens jordsökande befolkning sägas vara betjänt med, att jord anvisas i andra delar av riket, eller är det för den i stort sett oundgängligt eller fördelaktigast, att de erhålla den i hemorten?» Svaren på denna fråga sammanfattas i värmlandsundersök-

ningens betänkande sålunda: »Med stor enstämmighet framhålles jord-anvisning i andra delar av riket såsom tämligen betydelslös, även om ur jordbrukssynpunkt jämförelsevis bättre mark skulle kunna erhållas. Känslan av samhörighet med hembygden, vana vid hemortens arbets- och levnadsförhållanden, bristande resurser för större förflyttningar med mera dylikt synas föranleda befolkningen att ställa sig avvisande mot jord-anvisning utom hemorten eller länet. I åtskilliga svar, särskilt från skogsbygderna, göres gällande, att om utflyttning ändå skulle ske, ställes kosan ofta hellre till Amerika än till trakter inom landet.»

En följd av vad sålunda framhållits måste då också bli, att lämpliga inventeringar av rikets odlingsmark icke böra övergivnas. Då nu sådana inventeringar hitintills försiggått i Norrland och Dalarna å krono-mark samt å annan jord i vissa trakter av det nordligaste Sverige, så synes tiden vara inne, att någon undersökning med pålitliga resultat också begynnes i södra och mellersta delarna av riket, oavsett vem som är ägare till jorden.

Med anledning därav upptogs denna fråga nyligen i jordkommissionen, varvid doktor Haglund på anmodan höll ett inledande föredrag samt föreslog såsom ett lämpligt område att undersökas under nästinstundande sommar ett angivet område i sydvästra Sverige, innefattande olika slag av terräng. Föredraget illustrerades med kartor över redan verkställd okularbesiktning över vissa delar av undersökningsfältet.

Inom kommissionen delade sig meningarna. Tre ledamöter (borgmästaren Lindhagen samt hemmansägarna Johansson i Uppmälby och Pettersson i Hällbacken) förenade sig om den uppfattningen, att kommissionen borde hos regeringen föreslå en fortsatt undersökning i avslutning till den sålunda framlagda planen. Majoriteteten åter (revisionssekreteraren Ehrenborg, direktören Ingeström, hemmansägaren Jansson i Edsbäcken och professor Wohlin) ansågo sig icke böra tillstyrka det ifrågasatta initiativet.

Undertecknad har därefter anhållit hos dr Haglund om en promemoria över de synpunkter och förslag, som kommit till uttryck i föredraget, och har därefter av honom mottagit följande:

P. M.

I de likalydande motioner angående verkställandet av en inventering av odlingsjord å kronoparkerna, som vid 1914 års riksdag väcktes av H. Kvarnzelius i första kammaren och K. Staaff i andra kammaren framhölls, att för åstadkommande av en planmässig och omfattande kolonisation i Norrland vore det av stor vikt erhålla

en något så när säker kännedom om, varest för jordbruk tjänlig, men icke odlad, för kronan disponibel jord finnes i Norrland. »Ett inventarium i stora drag av den odlingsbara jorden nedom odlingsgränsen skulle för detta ändamål vara av bestående gagn. Man skulle därmed vinna en allmän kännedom om, varest den bästa odlingsjorden är till finnandes, den ungefärliga storleken av denna jord inom varje revir, jordens allmänna beskaffenhet och karaktär, de särskilda förhållanden (kommunikationer o. s. v.) som i olika fall göra jorden mer eller mindre lämpad för ett lönande jordbruk, möjligheterna till extraförtjänst (såsom skogsarbetare eller bevakare av kronoparker) m. fl. förhållanden, som bleve av synnerlig nytta vid ett planmässigt och kraftigt kolonisationsarbete i Norrland. Med en dylik kännedom om, vad man hade att räkna med i odlingsmöjligheter, bleve det också lättare att komma till en hållbar uppfattning om de lämpligaste formerna och villkoren för upplåtelse å de norrländska kronoparkerna.» . . .

I den redogörelse, som lämnats för den sedermera utförda inventeringen framhålls, att dessa önskemål blivit uppfyllda. Undersökningen framvisar tydligt, vilka möjligheter till jordupplåtelse, som finnas å de norrländska kronoparkerna. Den har skingrat både de överdrivna förhoppningar, som funnits å vissa håll, och den pessimism, som i andra fall framkommit. Statsmakterna hava hädanefter möjlighet att bedriva en planmässig kolonisation av landsdelen i fråga.

I de fall, där staten själv är markägare visade det sig alltså nödvändigt att skaffa sig en översikt över odlingstillgångarna för att planmässigt kunna dirigera bosättningen å domänerna. Kolonisationskommittén, under vars överinseende dessa undersökningar utförts, och för vars arbete inventeringen varit av grundläggande betydelse, erhöil emellertid 1918 uppdraget att även närmare utreda kolonisationsarbetets bedrivande å enskild mark i Norrland och Dalarna.

Under det i anledning härav bedrivna utredningsarbetet hade för kommittén framträtt såsom ett önskemål av synnerlig vikt, att närmare uppgifter bleve införskaffade om tillgången på ouppodlad men odlingsbar mark i enskild ägo. Detta skulle kunna ske genom en omläggning av jordbruksstatistiken. Utan avvaktande härav föreslog emellertid kommittén, att specialundersökningar i viss begränsad utsträckning omedelbart måtte anordnas. Utom för kommitténs eget arbete skulle dessa även bliva av stor vikt, då statsmakterna inom den närmaste framtiden torde hava att avgöra betydelsefulla frågor rörande kolonisation å enskild mark i de norra länen. En av de viktigaste förutsättningarna för att kunna taga ståndpunkt till dessa frågor torde enligt kommitténs mening vara att en närmare kännedom införskaffades om vilka utvecklingsmöjligheter, som verkligen funnos till inom de i enskild ägo befintliga fastigheterna.

Det syntes därför kommittén önskvärt, att några valda områden i olika delar av Norrland så snart som möjligt bleve föremål för en mera ingående och tillförlitligare undersökning (än jordbruksstatistiken), som skulle ådagalägga ej blott arealen utan även beskaffenheten av de befintliga odlingsmöjligheterna.

Enligt kommitténs mening finge man redan genom rätt begränsande undersökningar ett fastare grepp på hela frågan om kolonisation å enskild jord och ett värdefullt underlag för de första statsåtgärderna till lösning av denna fråga. För jordägarna i de trakter, som beröras av undersökningarna, skulle dessa helt visst vara av stort värde genom att lämna sakkunnig anvisning om de områden, som bäst lämpade sig för nyodlingar o. s. v.

Efter moget övervägande ansåg kommittén att undersökningen borde bedrivas inom Råneå socken i Norrbottens län, Burträsk socken i Västerbottens län och Hamnardals socken i Jämtlands län.

Sedan riksdagen 1921 beviljat medel, verkställdes undersökningarna samma år.

Resultatet av undersökningarna blev visserligen av stort intresse för kommitténs arbeten, men gav delvis ett överraskande resultat, i det tillgången på odlingsjord inom Råneå och Burträsk socknar icke var större än den under socknarnas naturliga utveckling kunde förbrukas. För den hälft av Hamnardals socken, som ligger å silurisk grund, kunde visserligen stora odlingsmöjligheter uppvisas, men då bosättningen inom socknen nästan uteslutande är koncentrerad till denna del, kunde icke heller denna del anses lämpad för kolonisation från andra håll.

För kommittén hade framstått som ett önskemål att kunna påvisa trakter med större odlingstillgångar, där den jordlösa befolkning, som önskade skaffa sig uppehälle genom bedrivande av jordbruk, kunde få tillfälle härtill. Denna fråga blev icke besvarad genom dessa undersökningar. Kommittén stod alltså inför alternativet att antingen lämna frågan öppen, varest större odlingsmöjligheter å enskild jord lämpad för inflyttande jordsökande personer förefunnos, eller också föreslå fortsättande av undersökningarna under följande år.

Beslut fattades därefter om hemställen hos Kungl. Maj:t, att undersökningen måtte fortsättas längs inlandsbanan från Ströms socken till Storuman.

Undersökningarna utfördes under 1922 och visade sig uppfylla avsikten därmed.

På en zon av 2 mils bredd på vardera sidan av banan har sålunda påvisats stora innehav av odlingsmark både i bolagens och böndernas händer. Området möjliggör bosättning i stor skala å mark, som icke kan utnyttjas av ägarna själva.

Genom de nu slutförda undersökningarna har undersökts kronomarker om sammanlagt 4 miljoner hektar, mest i de översta länen, och enskild mark om cirka 1 miljon hektar. Då hela Norrland och Dalarna nedom odlingsgränsen kan beräknas omfatta cirka 2,900 kvadratmil, skulle alltså cirka 15 procent av totalarealen hava på detta sätt agronomiskt undersökts.

Ehuruval de sålunda utförda undersökningarna för kommitténs utredningar varit till fyllest, anför dock kommittén i sitt betänkande följande: »Skall en kraftig och målmedveten kolonisation kunna bedrivas med hänsyn till den enskilda odlingsjorden, så måste bättre kännedom om densamma vinnas såväl med hänsyn till dess fördelning som dess absoluta och relativa odlingsvärde. Ett första steg till främjande av kolonisation å enskild jord i Norrland måste därför bliva föranstaltande av en mer eller mindre i detalj gående inventering av den i enskild ägo varande odlingsjorden».

Vad som här anförts beträffande Norrland, äger givetvis sin fulla motsvarighet, när det gäller södra och mellersta Sverige. Man kan väl icke tänka sig, att alla jordsökande personer skola hänvisas till Norrland, utan här gäller att påvisa de möjligheter i detta avseende, som även de sydligare trakterna kunna erbjuda.

För sistnämnda trakter råder emellertid ännu samma ovisshet rörande odlingsmöjligheterna, som gällde för Norrland, innan inventeringen kom till stånd. Många anse, att den bättre jorden är tillvaratagen, men meningarna därom äro nog delade, ty åtminstone av torvjord finnas enligt gängse källor stora arealer att tillvarataga.

Den enda sammanfattande uppgiften om tillgången på odlingsjord, som för

närvarande finns att tillgå har lämnats av jordkommissionen och grundar sig på utsänt frågoformulär. Kolonisationskommittén har emellertid framhållit att tillförlitligheten av de på denna väg erhållna uppgifterna böra kontrolleras. Erfarenheten från självdeklarationer i allmänhet, även då materialet för desamma varit bättre tillgängligt än de över kanske stora vidder spridda odlingsmarkerna, torde hava visat att deklarenten gör sig skyldig till ofrivilliga misstag, som endast genom undersökningar kunna rättas.

De nu föreliggande resultaten av förfrågningarna skulle alltså vinna i värde, därest man medels ett på lämpligt sätt valt undersökningsområde utförde fältundersökningar efter samma metoder, som ägt rum i Norrland.

Samma skäl för utförande av en dylik undersökning, som anförts då det gällde Norrland, gälla givetvis i oförminskat mått även här.

Undersökningen ifråga måste betecknas som ett i hög grad produktivt arbete, då den icke blott avser att för statsmakterna klarlägga, hur kolonisationspolitiken bör bedrivas, utan även påvisar belägenheten och storleken av de odlingsarealer, som kunna förefinnas i olika trakter.

Den härnedan föreslagna undersökningen synes lämpligen böra bedrivas efter samma grunder och i samma omfattning som den nu fullbordade undersökningen längs inlandsbanan.

Enligt inhämtade upplysningar synes undersökningen böra förläggas till den västliga delen av mellersta och södra Sverige. Lämpliga trakter synas erhållas å ett bälte som med sin längdaxel sträcker sig från Falköping ned till Kristianstads län i jämnhöjd med Halmstad. Härigenom skulle undersökningen beröra de ler- och kalkrika trakterna i Västergötland och fortsätta över de vidsträckta torvmarkskomplexen i västra Småland ned till början av skånska slättlandet. Dessa trakter omfatta således vitt skilda jordmånstyper, ävensom glest befolkade trakter, vilka dock innehålla de största torvmarkskomplexen. Ehuru stora områden av dessa torvmarker icke torde ägna sig för odling, synas åtminstone delar därav vara lämpliga härför.

Rörande fastställande av undersökningsområdets begränsning, torde det böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter närmare utredning fatta beslut.

Kostnadsberäkning.

Området omfattar ungefär lika stor bruttoareal, som den föregående år längs inlandsbanan utförda, vari dock ingick förut undersökta kronoparker om cirka 130,000 hektar. För denna undersökning erfordrades 8 agronomer under 3 1/2 månader.

Då emellertid kommunikationerna äro mera utvecklade, mycken mark är odlad samt stora partier högmossar m. m. redan på förhand kunna avskiljas, synes fältarbetet nu kunna medhinnas av 5 undersökare under 4 månader.

Kostnaderna skulle bliva:

A. *Undersökningsförrättarna.*

a) resor

1) till och från hemorten II kl. medeltal	kr. 50	
2) under arbetet mot verifikationer	» 80	
3) ersättning för slitage av cykel under sommaren »	50	
	<hr/>	kr. 180

5 man à 180 kr. 900

b) månadsarvode à 200 kr. 5 man under 4 månader 4,000

c) dagtraktamenten à 11 kr. 5 man under 120 dagar 6,600

d) hantlangare 5 man under 110 dagar à 6 kr. 3,300

oförutsett 100 14,500

B. *Utrustning.*

Kartor, dagböcker, blanketter, redskap 1,200

C. Expedition under sommaren, biträde, telefon, telegram, frakter,
ersättning åt unders. för div. utlägg 1,500 2,700

D. *Bearbetning av resultaten.*

1) Biträde under 4 månader à 500 kr. 2,000

2) Diverse skriv- och rithjälp 600

3) Omkostnader för lokalhyra, skriv- och ritmaterial, kartor
etc. 2,000

oförutsett 150 4,750

E. *Ledning av arbetet.*

Då fullt utarbetad instruktion numera föreligger, torde särskild kommission icke erfordras, utan synes ledningen i likhet med föregående kunna handhavas av en såsom särskilt sakkunnig utsedd person.

Utgifterna härför hava motsvarat kostnaderna för sekreterare
i kommitté och bliva 1 person under 12 mån. enl. 16 lönegr. 9,060

Arvode enl. best. om kommittéer cirka 2,000

Inspektionsresor 2,500 13,560

jämte dyrtidstillägg & lönen.

Hela kostnaden skulle alltså bliva cirka 36,000 kronor jämte dyrtidstillägg & ledarens lön.

Stockholm den 20 januari 1923.

Emil Haglund.

Fil. dr, byrådirektör.

Av Kungl. Maj:t tillkallad sakkunnig för verkställande av inventering längs Inlandsbanan 1922.»

På grund av vad sålunda anförts och åberopats hemställes:

1) att riksdagen ville med ledning av förestående kostnadsberäkning bevilja ett anslag av 36,000 kronor

jämte i nämnda beräkning angivet dyrtidstillägg för fortsatt inventering av odlingsmark i riket under innevarande års sommar helst i någon lämplig trakt inom södra och mellersta Sverige, exempelvis det i ovan intagna utredning ifrågasatta undersökningsfältet;

2) eller, om detta ej kan bifallas, hos Kungl. Maj:t begära förslag om fortsatt inventering av odlingsmark i riket.

Stockholm den 21 januari 1923.

Carl Lindhagen.
